

Kenneth Jonsson, Fyndet från Smiss i Tingstäde sn på Gotland,
Nordisk Numismatisk Årsskrift 1975-76, 66-82.

Fyndet från Smiss i Tingstäde sn på Gotland

KENNETH JONSSON

Under 1970 och 1971 gjordes på Gotland ett myntfynd från vikingatiden som dessvärre inte omedelbart rapporterades och kom till myndigheternas kännedom. Det som senare framkommit om fyndomständigheterna är följande.

Under grusschaktning i en grusgrop tillhörig fastigheten Smiss 1:21, Tingstäde sn, Gotland, hittades i slutet av augusti 1970 ca 160 mynt och bitsilverföremål, som hade spritts ut över ett större område av en schaktmaskin. Vid förnyade besök på fyndplatsen i juli 1971 hittades ytterligare ca 220 mynt och bitsilverföremål. Inte vid något av tillfällena rapporterades fyndet till myndigheterna som lagen föreskriver. I stället såldes mynten och föremålen av upphittarna till olika samlare på Gotland och fastlandet.

Under sensommaren 1971 kom fyndet till Kungl. Myntkabinettets (KMK) kännedom och en undersökning inleddes som resulterade i att 8 personer, som tillsammans innehade 334 mynt ur fyndet, åtalades för brott mot fornminneslagen. Vid en rättegång i Visby i oktober 1973 fälldes 7 av de åtalade medan 1 frikändes. De mynt som de 7 personerna innehade när de åtalades förverkades till Kronan medan de mynt som den senare personen innehade kunde inköpas. Samtliga dessa 334 mynt befinner sig nu i KMK i Stockholm.¹

Hur många mynt skatten ursprungligen kan ha innehållit har inte gått att fastställa. Ytterligare 9 mynt från fyndet skänktes till KMK av en privatperson.² Ett Olof Skötkonung mynt köptes av Uppsala Universitets Myntkabinett (UUM),³ och ett Olof Skötkonung mynt såldes via en mynthandlare i Stockholm till en privatperson.⁴

De 345 mynt som kommit till KMK:s kännedom och som kunnat bestämmas förvaras i KMK med undantag för 1 ex. i UUM och 1 ex. i privat ägo. 2 plantsar förvaras i KMK, medan de 29 bitsilverföremålen som ingick i fyndet förvaras i Statens Historiska Museum, Stockholm.⁵

Vid fyndtillfället var mynten enligt uppgift ärgiga, men när de inkom

¹ SHM 29976, 30256.

² SHM 29442, 30152.

³ Nr 339 i förteckningen.

⁴ Nr 341 i förteckningen.

⁵ SHM 29976, 30256.

till KMK framgick det klart att de hade blivit rengjorda. Det föreföll emellertid inte som om mynten tagit någon skada av rengöringen.

När de olika delarna som innehafts av de åtalade inkom till KMK behandlades varje del för sig, men de kommer här att behandlas som ett samlat fynd även om det inte går att utesluta att något mynt eventuellt inte hör till skatten. Som fyndet redovisas här utgör det ett mycket typiskt exempel på de speciellt på Gotland vanliga fynden från vikingatiden. Mynten fördelade på präglingsområden samt med uppgift om äldsta och yngsta mynt framgår av följande sammanställning.

Antal	Område	Äldsta mynt	Yngsta mynt
13	Kalifatet	807/808	955/956
197	Tyskland	929–964	999–
3	Böhmen	967–999	
123	England	899–924	ca 997–
2	Skandinavien	990-talet	ca 997–
7	Sverige	ca 994–997	

Med ledning av fyndets sammansättning kan nedläggningstiden sättas till efter 999. Mynten förtecknas och kommenteras närmare nedan. Myntfragment markeras med "(f)" efter vikten.

De arabiska mynten

De arabiska mynten har bestämts av antikvarie Ulla S. Linder Welin. 2 dirhemer hör till den abbasidiska dynastien (nr 1–2), medan 10 dirhemer präglats för samanid-furstar (3–12). Slutligen ingår en efterpräglning av samanid/volgabulgharisk typ (13).

Samtliga arabiska mynt är bevarade som fragment vilket är vanligt i sena fynd. Bestämningarna har i flera fall gjorts på epigrafiska grunder, och detta har markerats genom att den del av bestämningen som inte finns med på den bevarade delen av myntet satts inom klammrar. Detta har även medfört att det inte är meningsfullt att ange litteraturhänvisning för några av mynten.

De 13 dirhemfragmenten är typiska representanter för den starka strömmen av arabiska mynt till Gotland, vilken nådde sin höjdpunkt under första hälften av 900-talet. Yngre mynt förekommer mer sällan i fynden.

Abbasider

1. [Hārūn al-Rashīd], [al-Muhammadiyah], 192 e.H.
Jfr Tbg NC, CI II 140 b. 0,58 g (f)
2. [al-Rādī billāh], [al-Mawsil?], [ca 329 e.H.] 0,83 g (f)

Samanider

3. Ismā'īl b. Ahmad, kalif al-Muktafī, [Balkh],
[292 e.H.]. Jfr Tbg NC, CI IX 67.	0,71 g (f)
4. Ismā'īl b. Ahmad, kalif al-Muqtadid, Samarqand,
[ca 287 e.H.]. Jfr Tbg NC, CI IX 32.	0,56 g (f)
5. [Ahmad b. Ismā'īl?], [kalif al-Muktafī], [?], [ca 295 e.H.].	0,60 g (f)
6. [Nasr b. Ahmad], [kalif al-Muqtadir], [Andarābah],
[ca 304–308 e.H.].	0,41 g (f)
7. Nasr b. Ahmad, kalif al-Muqtadir, [Samarqand], [298 e.H.].	0,99 g (f)
8. [Nasr b. Ahmad], [kalif al-Muqtadir], [al-Shāsh?],
[301–309 e.H.].	0,67 g (f)
9. [Nasr b. Ahmad], [kalif al-Muqtadir], [al-Shāsh?],
[ca 309 e.H.].	0,69 g (f)
10. [Nasr b. Ahmad], [kalif al-Muqtadir], [al-Shāsh?],
[ca 315 e.H.].	0,48 g (f)
11. Nasr b. Ahmad, kalif al-Muqtadir, al-Shāsh, [318 e.H.].	0,62 g (f)
12. °Abd al-Malik b. Nūh, kalif al-Mustakfi, [Samarqand?],
344 e.H. Jfr Tbg NC, CI IX 561.	1,09 g (f)

Efterprägling

13. Samanid-Volgabulgharisk typ, Samarqand?, ca 308–318 e.H.	0,82 g (f)

De tyska mynten⁶

Med sina 197 ex. utgör de tyska mynten mer än hälften av fyndet. De s.k. Otto-Adelheid pfennige som började präglas i stora mängder ca 991, troligen i Goslar vid de rika Harzgruvorna, är som vanligt i skatter från omkr. år 1000 starkt dominerande (62–173). En anonym myntgrupp från Ostfriesland är rikligt företrädd (45–56) liksom kung Otto I:s Kölnpräglingar (35–43). De under kejsar Otto II eller Otto III präglade mynten från Mainz och Worms är som vanligt väl representerade (180–194). Ett onormalt stort antal är präglade i Strassburg (195–204) varav 2 från biskop Alwich 999–1001 (203–204) utgör slutmynt för de tyska mynten liksom för fyndet i sin helhet. Slutligen ingår även ett större antal efterpräglingar främst av Köln-typ (14, 18–32, 57).

Geografiskt dominerar präglingarna från Sachsen (120 ex.) genom det stora antalet Otto-Adelheid mynt, följt av Niederlothringen (40), Franken (17), Schwaben (10), Bayern (5) och Oberlothringen (4).

Tidsmässigt är de tyska mynten starkt koncentrerade till 990-talet och av äldre typer förekommer endast Otto I:s Köln mynt i större antal.

⁶ För hjälp med bestämningen av några av de tyska mynten får förf. varmt tacka Peter Berghaus samt Gert och Vera Hatz.

Oberlothringen*Verdun*

14. (Kung Heinrich I 919–936), efterprägling. Dbg 91. 0,90 g

Toul

15. Biskop Berthold 995–1018. Dbg 954. 1,26 g

Metz

16. Biskop Adalbero 929–964. Dbg 11. 1,59 g
17. Do Dbg 11. 1,31 g

Niederlothringen

Westniederlothringska området

Myntort? (Flandern)

18. (Karl den Einfaldige 898–923), efterprägling.
Dbg —. Bahrfeldt 1896, 230 ff. 1,02 g
19. Do Dbg —. Bahrfeldt 1896, 230 ff. 0,77 g
20. Do Dbg —. Bahrfeldt 1896, 230 ff. 0,52 g (f)
21. Kölnefterprägling (kung Otto I). Häv. 32; Berghaus
1974, 5–6. 1,38 g
22. Do Häv. 32; Berghaus 1974, 5–6. 1,34 g
23. Do Häv. 32; Berghaus 1974, 5–6. 1,28 g
24. Do Häv. 32; Berghaus 1974, 5–6. 0,61 g (f)
25. Do Häv. 32; Berghaus 1974, 5–6. 0,60 g (f)
26. Do Häv. 54. 0,91 g
27. Do Häv. 54. 0,79 g
28. Do Häv. 54. 0,69 g
29. Do Häv. 54. 0,69 g
30. Kölnefterprägling. Häv. —. 0,92 g
31. Do Häv. —. 0,49 g (f)

Myntort? (Antwerpen?)

32. Efterprägling av (Deventer), grevinna Adela 983–996. Dbg —;
Jfr Salmo 63:64 (Lüneburg).^{6a} 0,98 g

Maastricht

33. Kung Otto III 983–996. Dbg 239. 1,22 g
34. Do Dbg 240a. 1,05 g

Köln området

Köln

35. Kung Otto I 936–962. Häv. 29. 0,92 g
36. Do Häv. 34. 1,59 g
37. Do Häv. 34. 1,44 g
38. Do Häv. 34. 1,36 g
39. Do Häv. 34. 1,09 g
40. Do Häv. 34. 1,01 g (f)

^{6a} Myntet har bestämts av professor Peter Berghaus, Münster.

41. Do	Häv. 34.	0,75 g (f)
42. Do	Häv. 34.	0,74 g (f)
43. Do	Häv. 34.	0,71 g (f)

Utrecht området

Deventer

44. Kung Otto III 983–996. Dbg 561.	0,98 g
-------------------------------------	--------

Friesiska området

Myntort? (Ostfriesland)

45. Mynterre? (975–1000). Dbg 1309; Menadier 1898, 17b.	0,91 g
46. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17b. 0,78 g
47. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17b. 0,70 g
48. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17b. 0,70 g
49. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17b. 0,62 g
50. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17b. 0,53 g
51. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17c. 0,82 g
52. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17d. 0,80 g
53. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17d. 0,43 g (f)
54. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17e. 0,66 g
55. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17e var.;
	Näs 49. 0,58 g
56. Do	Dbg 1309; Menadier 1898, 17. 0,53 g
57. Kölnefterprägling. Häv. 118 var. Salmo 35:307.	1,31 g

Sachsen

Westfalen

Dortmund

58. Kejsar Otto III 996–1002. Dbg 744.	1,26 g
59. Do	Dbg 744 var.
TH//OTMAIIN	1,08 g

Niedersachsen

Lüneburg

60. Hertig Bernhard I 973–1011. Dbg 585.	1,60 g
61. Do	Dbg 585 var.; Näs 62.
	Efterprägling? 1,61 g

(Goslar)

62. Otto-Adelheid-Pfennig (991–1040).	
	Hz I, 1c. 1,48 g
63. Do	1c. 1,30 g
64. Do	Hz II, 1a. 1,39 g
65. Do	2a. 1,49 g
66. Do	2d. 0,94 g
67. Do	Hz III, 2. 1,47 g

68. Do	Hz III, 3a.	1,47 g
69. Do	4b.	1,31 g
70. Do	5a.	1,30 g
71. Do	5a.	1,20 g (f)
72. Do	6a.	1,66 g
73. Do	6a.	1,38 g
74. Do	6a.	1,32 g
75. Do	6a.	1,29 g
76. Do	6a.	1,15 g
77. Do	6b, obol.	0,63 g
78. Do	6d.	1,37 g
79. Do	6e.	1,25 g
80. Do	6e.	1,05 g (f)
81. Do	6h.	1,75 g
82. Do	6h.	1,59 g
83. Do	6h.	1,55 g
84. Do	6h.	1,52 g
85. Do	6h.	1,41 g
86. Do	6h.	1,33 g
87. Do	6h.	1,31 g
88. Do	6h.	1,16 g
89. Do	6i.	1,25 g
90. Do	6.	1,38 g
91. Do	6/7.	1,64 g
92. Do	6/7.	1,45 g
93. Do	6/7.	1,45 g
94. Do	7a.	1,72 g
95. Do	7a.	1,59 g
96. Do	7a.	1,58 g
97. Do	7a.	1,57 g
98. Do	7a.	1,56 g
99. Do	7a.	1,51 g
100. Do	7a.	1,49 g
101. Do	7a.	1,44 g
102. Do	7a.	1,43 g
103. Do	7a.	1,38 g
104. Do	7a.	1,34 g
105. Do	7a.	1,32 g
106. Do	7a. Efterprägling?	1,21 g
107. Do	7a.	1,19 g
108. Do	7a.	1,15 g
109. Do	7c.	1,25 g
110. Do	7.	1,66 g
111. Do	7.	1,54 g
112. Do	7.	1,12 g (f)
113. Do	8b.	1,36 g
114. Do	8.	1,39 g
115. Do	5-9.	1,80 g

116. Do	H _z III, 10a.	1,59 g
117. Do	10a.	1,41 g
118. Do	10a.	1,32 g
119. Do	10.	1,79 g
120. Do	11c.	1,63 g
121. Do	11c.	1,35 g
122. Do	12c.	1,63 g
123. Do	H _z III.	1,52 g
124. Do	H _z III/IV.	1,71 g
125. Do	H _z III/IV.	1,58 g
126. Do	H _z III/IV.	1,57 g
127. Do	H _z III/IV.	1,44 g
128. Do	H _z III/IV.	1,40 g
129. Do	H _z III/IV.	1,28 g
130. Do	H _z III/IV.	0,64 g (f)
131. Do	H _z IV, 2b.	1,26 g
132. Do	2.	1,69 g
133. Do	2.	1,46 g
134. Do	3b.	1,43 g
135. Do	3.	1,55 g
136. Do	3 var. åts. = III, 7p.	1,88 g
137. Do	3/4.	1,51 g
138. Do	4b, obol.	0,57 g
139. Do	4f var. åts. = III, 6n.	1,82 g
140. Do	5a.	1,67 g
141. Do	5b.	1,53 g
142. Do	5c, obol.	0,74 g
143. Do	5c, obol.	0,74 g
144. Do	5g.	1,55 g
145. Do	5g.	1,53 g
146. Do	5g.	1,49 g
147. Do	5g.	1,48 g
148. Do	5g.	1,45 g
149. Do	5g.	1,38 g
150. Do	5g.	1,31 g
151. Do	5g.	1,29 g
152. Do	5l.	1,42 g
153. Do	5p.	1,68 g
154. Do	5p.	1,43 g
155. Do	5.	1,36 g
156. Do	3/5.	1,56 g
157. Do	7g.	1,27 g
158. Do	7g.	1,09 g
159. Do	8.	1,40 g
160. Do	13b.	1,49 g
161. Do	15b.	1,03 g
162. Do	17p.	1,57 g
163. Do	17.	1,57 g

164. Do	Hz IV, 17 var.	1,28 g
165. Do	18b.	1,42 g
166. Do	19c.	1,46 g
167. Do	19d/e.	2,13 g
168. Do	19f.	1,54 g
169. Do	19.	1,40 g
170. Do	19.	1,36 g
171. Do	23n.	1,34 g
172. Do	Hz IV	1,65 g
173. Do	Hz ?	0,35 g (f)

Gandersheim?

174. Myntherre?	Dbg 1171.	1,28 g
-----------------	-----------	--------

*Ostfalen**Magdeburg*

175. Myntherre?	Dbg 643.	1,24 g
-----------------	----------	--------

(Magdeburg)

176. Sachsenpfennig, ensidig.	Dbg 1329.	1,43 g
-------------------------------	-----------	--------

Myntort?

177. Greve Eilard -991-.	Dbg 1175.	1,36 g
--------------------------	-----------	--------

Franken*Würzburg*

178. Kung Otto III	983-996. Dbg 855.	0,97 g
179. Do	Dbg 855.	0,84 g

Mainz

180. Kejsar Otto II/III	973-1002. Dbg 778/779.	1,47 g
181. Do	Dbg 778/779.	1,37 g
182. Do	Dbg 778/779.	1,33 g
183. Do	Dbg 778/779.	1,26 g
184. Do	Dbg 778/779.	1,06 g
185. Do	Dbg 778/779.	0,94 g
186. Do	Dbg 778/779.	0,39 g (f)

Mainz/Worms

187. Kejsar Otto II/III	973-1002. Dbg 778/779/842.	0,79 g (f)
-------------------------	----------------------------	------------

Worms

188. Kejsar Otto II/III	973-1002. Dbg 842.	1,39 g
189. Do	Dbg 842.	1,28 g
190. Do	Dbg 842.	1,23 g
191. Do	Dbg 842.	1,21 g

192. Do	Dbg 844a.	1,02 g
193. Do	Dbg 1913.	1,33 g
194. Do	Dbg 1914.	1,18 g

Schwaben*Strassburg*

195. Kung Otto III 983–996.	Dbg 910.	1,20 g
196. Kejsar Otto III 996–1002.	Dbg 913.	1,30 g
197. Do	Dbg 913.	1,18 g
198. Biskop Erkambold 965–991.	Dbg 932.	1,42 g
199. Do	Dbg 1670. Obol.	0,61 g
200. Biskop Widerold 991–999.	Dbg 938.	0,83 g
201. Do	Dbg 939.	1,18 g
202. Do	Dbg 940.	1,41 g
203. Biskop Alwich 999–1001.	Dbg 941a.	1,13 g
204. Do	Dbg 941a.	1,19 g

Bayern*Regensburg*

205. Hertig Otto 976–982.	Dbg 1065.	0,62 g
206. Hertig Heinrich II 985–995.	Dbg 1069.	0,88 g
207. Do	Dbg 1069g var. HINRICVSDVX) (RECINACIVTA~	1,71 g
208. Do	Dbg 1070b. Obol.	0,84 g
209. Hertig Heinrich IV 995–1002.	Dbg 1071.	0,88 g (f)

Obestämnd

210. Obestämbar.	0,74 g
------------------	--------

De böhmiska mynten

De 3 mynten från Böhmen är alla präglade i Prag för hertig Boleslav II. Enstaka böhmiska mynt förekommer regelmässigt i de vikingatida fynden och de utgör sammanlagt ca 320 exemplar.⁷

Prag

211. Hertig Boleslav II 967–999.	Cach 49.	1,02 g
212. Do	Cach 63 var. PRAG///CIV	0,95 g
213. Do	Cach 79.	0,89 g

⁷ Gert Hatz, *Handel und Verkehr zwischen dem deutschen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit*, Lund 1974, s. 67 not 355.

De engelska mynten

Det äldsta anglo-saxiska myntet är präglat för Edward d.ä. 899–924. Från Edwards regering är tidigare endast 4 ex. kända från svenska fynd. 2 ex. finns som lösfynd i gravar från Birka, Adelsö sn, Uppland, medan vardera 1 ex. ingick i fynden från Nygårds, Västerhejde sn, Gotland (SHM 5202) resp. Bräcke, Brunnby sn, Skåne (SHM 5891).

Edgars regering (959–975) är företrädd med en penny präglad efter reformen ca 973. Från svenska fynd är typen tidigare känd i ca 122 ex.⁸

121 av de anglo-saxiska mynten är präglade under Æthelred II:s långa regering 978–1016. Av hans äldsta typ First Small Cross, präglad ca 978–979 finns 1 ex. Typen är ovanlig och endast 28 ex. var tidigare kända från svenska fynd.⁹

First Hand typen, präglad ca 979–985, finns i 9 ex., medan Second Hand, präglad ca 985–991, är företrädd i 5 ex. Den sällsynta Benediction Hand typen, präglad ca 991, är representerad i 1 ex.

Huvuddelen av Æthelred mynten utgörs av Crux pennies, präglade ca 991–997, med sammanlagt 103 ex. varav 6 tillhör den s.k. Small Crux varianten.

Den mycket sällsynta Intermediate Small Cross typen förekommer inte i fyndet men däremot 1 ex. av hybriden Intermediate Small Cross/Crux.

Det anglo-saxiska slutmyntet utgörs av 1 ex. av den annars mycket vanliga Long Cross typen,¹⁰ präglad ca 997–1003, vilket gör att fyndets nedläggningstid bör ligga kort efter att typen infördes i England.

Edward d.ä. 899–924*Two line typ*

214. Myntort?, Sigehelm. Hd –. EADVVEARDREX) (SIGEHE//
LMMON 1,15 g

Edgar 959–975*Reform typ (Hd C2)*

215. Barnstaple, [Beorht] ucf? Hd –. EADGARREX (?)
([?] VCFM-OBEA 1,07 g (f)
Barnstaple var tidigare inte känd som myntort under denna typ. Myntmästaren är troligen Beorhtulf som är känd under de följande typerna.¹¹

⁸ Enl. opublicerad sammanställning av förf.

⁹ Se kommande artikel av förf. om First Small Cross mynt i svenska fynd (i manuskript).

¹⁰ Tuukka Talvio, A new Shrewsbury Moneyer for Æthelred II. Spink's Numismatic Circular, Vol. LXXXIV, No. 3, March 1976, s. 93.

¹¹ Se Ian Stewart, The Barnstaple mint and its moneyers. I Glendining's auktionskatalog nr 11, 1975.

Æthelred II 978–1016*First Small Cross typ (Hd A)*

216. Winchester, Regnulf. Hd –. ÆÐELREDREXAIIGLOB)
(REGNVLFM-OP IIC) 1,21 g
- Winchester var tidigare inte känd som myntort under denna typ. Winchester räknas som den fjärde största myntorten efter London, York och Lincoln under den senare anglo-saxiska tiden, men det är inte märkligt att orten först nu kunnat be-
läggas för denna typ, med tanke på att de bevarade mynten från denna ovanliga typ huvudsakligen är präglade i nordliga myntorter.

First Hand typ (Hd B1)

217. Canterbury, Boia. Hd 128 (samma stampar). 1,22 g (f)
218. Exeter, [Ælfsta] n. Hd 462 (samma stampar). 0,88 g (f)
219. London, Ælfgar. Hd 2029 1,56 g
220. Æthered. Hd 2197–2198 var. M-O 1,49 g
221. Byrhusige. Hd 2283–2284. 1,52 g
222. Wulfstan. Hd 2982 (samma stampar). 1,57 g
223. Winchester, Eadsige. Hd 4210. 1,48 g
224. Leofwold. Hd 4273. 1,36 g
225. York, Alfstan. Hd 608 var. e 10. 1,30 g

Second Hand typ (Hd B2)

226. Exeter, [?] e. Jfr Hd 474. Klippt $\frac{1}{2}$ penny. 0,60 g (f)
227. Gloucester, Wihtsige. Hd –. a 10) (PIHTSIGEM-OGLEA 1,36 g
228. London, Leofwine. Hd 2746. 1,42 g
229. Theodred. Hd 2941. 1,38 g
230. Northampton, Lifing. Hd 1269. 1,50 g

Benediction Hand typ (Hd B3)

231. Ipswich, Lefsige. Hd –. ÆÐELRÆDHEXANCO)
(LEFSIGEM-OGIP) 1,52 g

Crux typ (Hd C)

232. Bath, Wynstan. Hd 72. 1,66 g
233. Cambridge, Ælfric. Hd 1139. 1,40 g
234. Eadmund. Hd 1156. 1,23 g
235. Oscytel. Hd 1196. 1,62 g
236. Canterbury, Eadwold. Hd 146. 1,43 g
237. do Hd 148. Small Crux. 1,29 g
238. Leofric. Hd 200. Small Crux. 1,42 g
239. Leofstan. Hd 219. 1,31 g
240. do Hd 220. 1,41 g
241. do Hd 221. Small Crux. 1,36 g
242. Lifinc. Hd 233. 1,37 g
243. Colchester, Wulfnoth. Hd 318. 1,28 g

244.	Colchester, Wulfwine. Hd 322.	1,41 g
245.	Dorchester, Wulfnoth. Hd 436.	1,41 g
246.	Dover, Leofwine. Hd 420. Small Crux.	1,40 g
247.	Exeter, Ælfstan. Hd 467.	1,52 g
248.	Byrhstan. Hd 490.	1,18 g
249.	Cytel. Hd 504 var. g 9. Small Crux.	1,17 g
250.	Edric. Hd 518.	1,70 g
251.	E [?]. Hd ?	0,73 g (f)
252.	E [?]. Hd ? Klippt $\frac{1}{2}$ penny.	0,70 g (f)
253.	Hunewine. Hd 545 (= M-O).	1,44 g
254.	Luda. Hd 572.	1,69 g
255.	Tuna. Hd 589.	1,52 g
256.	Hertford, Ædelwerd. Hd 1302.	1,41 g
257.	Beornulf. Hd 1306.	1,62 g
258.	Byrhtlaf. Hd —. a 10) (BYRHTLAFM-OHEORT	1,37 g
259.	do Hd —. a 10) (BYRHTLAFM-OHEORT	1,21 g
260.	Ilchester, God. Hd 1024.	1,48 g
261.	[God?]. Hd ? Klippt $\frac{1}{2}$ penny.	0,74 g (f)
262.	Wulfelm. Hd 1048.	1,48 g
263.	Lincoln, Colgrim. Hd 1706.	1,60 g
264.	Garfin. Hd 1767.	1,42 g
265.	London, Ælfget. Hd 2036.	1,42 g
266.	Æthered. Hd 2205.	1,58 g
267.	Byrhmær. Hd 2270 = Small Crux.	1,38 g
268.	Ceolnoth. Hd 2290.	1,39 g
269.	Deorsige. Hd 2300.	1,37 g
270.	Eadwold. Hd 2424.	1,37 g
271.	do Hd 2424.	1,14 g
272.	Edwi. Hd 2472.	1,39 g
273.	Edwine. Hd 2481.	1,51 g
274.	do Hd 2484 var. a 10.	1,55 g
275.	Godric. Hd 2580.	1,33 g
276.	do Hd 2581.	1,69 g
277.	Godwine. Hd 2620–2621.	1,36 g
278.	do Hd 2620–2621.	1,26 g
279.	do Hd 2622–2623.	1,64 g
280.	do Hd 2622–2623.	1,39 g
281.	Leofwine. Hd 2747–2748.	1,43 g
282.	Oscytel. Hd 2850.	1,69 g
283.	do Hd 2850.	1,69 g
284.	Swetinc. Hd 2919 var. a 10.	1,42 g
285.	Wulfwine. Hd 3004.	1,26 g
286.	Lydford, Goda. Hd 3051.	1,19 g
287.	Maldon, Ælfvine. Hd 3071–3072.	1,49 g
288.	Leofwine. Hd 3078.	1,28 g
389.	Norwich, Lifinc. Hd 3166.	1,69 g
290.	Swertinc. Hd 3190.	1,68 g
291.	Rochester, Eadsige. Hd 3274.	1,38 g

292.	Rochester, Edsige. Hd 3282 var. a 10.	1,41 g
293.	Southwark, Æthelwerd. Hd 3583.	1,45 g
294.	Æthe[lwerd?]. Jfr Hd 3583.	0,54 g (f)
295.	Boga. Hd 3640.	1,43 g
296.	Byrhtlaf. Hd 3596.	1,16 g
297.	[Byr]htlaf. Hd 3596 var. g 10.	0,80 g (f)
298.	Byrh[tel]. Jfr Hd 3595.	1,04 g (f)
299.	Byrhtic. Hd 3649 var. a 10.	1,58 g
300.	[Byrhtic?]. Hd ? Klippt $\frac{1}{2}$ penny.	0,63 g (f)
301.	Byrtaf. Hd 3601 = SVDB.	1,13 g
302.	Heawulf. Hd 3616.	1,35 g
303.	do Hd 3618 var. SVDB.	1,40 g
304.	Tuneman. Hd 3664 var. a 9.	1,47 g
305.	Stamford, Cristin. Hd 3458.	1,15 g
306.	Thetford, Boge. Hd 3689.	1,45 g
307.	Byrhtic. Hd 3692.	1,53 g
308.	Eadgar. Hd 3699.	1,44 g
309.	Eadwerd. Hd 3707.	1,44 g
310.	Eadwi. Hd 3710 var. ðEOD.	1,20 g
311.	do Hd 3711.	1,40 g
312.	Leofwine. Hd 3763.	1,46 g
313.	[?]. Hd ? Klippt $\frac{1}{2}$ penny.	0,44 g (f)
314.	Totnes, Ælfstan. Hd 3832–3833.	1,17 g
315.	Wallingford, Leofric. Hd 3923.	1,65 g
316.	Wareham, Ælfgar. Hd 3944.	1,53 g
317.	do Hd 3944.	1,44 g
318.	Winchester, Ælfsige. Hd 4051.	1,67 g
319.	Æthestan. Hd 4084.	1,64 g
320.	Byrhsige. Hd 4144.	1,64 g
321.	Godwine. Hd 4238 (samma stampar).	1,64 g
322.	Leofwold. Hd 4276.	1,69 g
323.	do Hd 4277.	1,68 g
324.	Wynstan. Hd 4342.	1,72 g
325.	do Hd 4342 var. e 10.	1,68 g
326.	York, Eadric. Hd 691.	1,71 g
327.	Fastulf. Hd —. a 10) (FASTVLFM·OEofR	1,77 g
328.	Leofwine. Hd 764.	1,41 g
329.	Swartcar. Hd 909 = SÞARTCAR (samma stampar).	1,59 g
330.	Swertgar. Hd 913 var. EOF	1,47 g
331.	G[?], [?]. Hd ?	0,38 g (f)
332.	[?], Col[?]. Hd ?	0,41 g (f)
333.	[?], Godric. Hd ? Klippt $\frac{1}{2}$ penny.	0,69 g (f)
334.	[?], [?]fwine. Hd ?	0,49 g (f)

Intermediate Small Cross/Crux hybrid (Hd A/C)

335.	Exeter, Edric. Hd —. a, ir 122) (EDRICM·OEAXEC	1,23 g
------	--	--------

Long Cross typ (Hd D)

336.	Shrewsbury, Ordgar. Hd —. a 9, ORDGARM·Ω·SCRO	1,65 g
------	---	--------

De skandinaviska mynten

De 2 mynt som behandlas under denna rubrik har det gemensamt att de inte kan bestämmas närmare till präglingsområde.

Det första myntet hör till slutfasen av den nordiska myntning som föregick införandet av mynt med reguljära inskrifter och med engelska typer som förebilder. Myntet tillhör en grupp som av Brita Malmer med viss tvekan förts till Mälarttrakten och 990-talet.¹² Den är tidigare endast känd i 19 ex.¹³

Det andra exemplaret hör till den stora gruppen skandinaviska efterpräglingsmynt med anglo-saxiska förebilder och med engelska eller barbariserade inskrifter. Förbilden är i detta fall en kombination av Æthelred II:s Crux och Long Cross typer och kan således inte ha präglats innan den senare typen infördes i England ca 997. Eftersom endast ett reguljärt Long Cross mynt ingår i fyndet måste efterpräglingsmynten ha tillkommit mycket kort tid efter Long Cross typens införande. Åtsidan är stampidentisk med ett antal mynt i en stampkedja av efterpräglingsmynt som publicerats av Michael Dolley och Veronica Butler (Smart).¹⁴ Det här upptagna myntet utökar stampkedjan med en tidigare okänd hybrid.

Bysantinsk/anglo-saxisk förebild

KG 13

337. Mälarttrakten? 990-talet. Malmer 1966, pl. 32:5/32:23. 0,33 g

Anglo-saxisk förebild

Æthelred II

Crux/Long Cross hybrid

338. "York", "Oscetl". Åtsidan är stampidentisk med Hd 609, 773, 806–808, 811. 1,62 g

De svenska mynten

I fyndet ingår inte mindre än 7 mynt från Olof Skötkonung. Av dessa är 4 ex. präglade med samma stampar (340–343). Alla 7 mynten återgår på Æthelred II:s Crux typ präglad ca 991–997. Att exemplar med Long Cross typen som förebild saknas i fyndet är inte märkligt med tanke på skattens tidiga nedläggningstid.

¹² Malmer 1966, s. 238–241.

¹³ Malmer 1966, s. 238.

¹⁴ M. Dolley och V. J. Butler, Some "northern" variants etc. of the "Crux" issue of Æthelred II. *British Numismatic Journal* 1961, vol. XXX, s. 217–220, pl. XVIII.

Olof Skötkonung 994–1022*Crux typ*

339.	Sigtuna, Godwine. LL 4b; Malmer 1965, C1c.	– g
340.	–. LL 7; Malmer 1965, C2b.	2,39 g
341.	–. LL 7; Malmer 1965, C2b.	1,87 g
342.	–. LL 7; Malmer 1965, C2b.	1,73 g
343.	–. LL 7; Malmer 1965, C2b.	1,39 g
344.	Znellinc. LL 12b; Malmer 1965, C2c.	2,09 g
345.	do LL 12b; Malmer 1965, C2c.	1,54 g

Plantsar

De 2 runda plantsarna i fyndet väger 1,55 resp. 0,38 g varav den senare endast är fragmentariskt bevarad.

Bitsilver

Bitsilvret utgörs av 29 fragmentariska tenar, ringar, bleck mm.

Summary*The hoard from Smiss in Tingstäde parish, Gotland*

In 1970 and 1971 a Viking-Age hoard was found in a gravel-pit at Smiss, Tingstäde parish, Gotland. The find was not reported to the authorities immediately, however, which indicates that the hoard may have consisted of more than the 345 coins, 2 blanks and 29 pieces of hack silver now known.

The provenance of the coins was the Caliphate (13), Germany (197), Bohemia (3), England (123), 'Scandinavia' (2) and Sweden (7). The hoard's earliest coin is a dirhem of the Abbasid dynasty struck in 855/856, and the latest a German penny struck in Strasbourg for Bishop Alwich 999–1001. The latest English coin is a penny of Æthelred II's Long Cross type, struck no earlier than c. 997, which corresponds with the dating of the latest German coin. The hoard was deposited after 999.

Litteratur

- Bahrfeldt 1896 E. Bahrfeldt, *Der Silberfund von Leissower Mühle*. Berlin 1896.
- Berghaus 1974 P. Berghaus, *Monnaies du XIe siècle trouvées à Domburg*. Cercle d'Études Numismatiques, 1974, no. 1 s. 33–37.
- Cach F. Cach, *Nejstarší české mince 1*. Praha 1970.
- Dbg H. Dannenberg, *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit 1–4*. Berlin 1876–1905.
- Hd B. E. Hildebrand, *Anglosachsiska mynt i Svenska Kungliga Myntkabinettet, funna i Sveriges jord*. Stockholm 1881.

- Hz V. Hatz, Zur Frage der Otto-Adelheid-Pfennige. *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis I*, s. 105–144.
- Häv. W. Hävernicks, Die Münzen von Köln. Köln 1935.
- LL L. O. Lagerqvist, Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt. Stockholm 1970.
- Malmer 1965 B. Malmer, Olof Skötkonungs mynt och andra Ethelred-imitationer, Lund 1965.
- Malmer 1966 B. Malmer, Nordiska mynt före år 1000. Lund 1966.
- Menadier 1898 J. Menadier, Der Fund von Dietrichsfeld. *Deutsche Münzen IV*, Berlin 1898, s. 102–113.
- Näs G. Hatz, U. S. Linder Welin, B. Malmer, G. van der Meer, N. L. Rasmusson, A hoard from Näs, Österåker, Uppland, found in 1704. *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI in Suecia repertis II*, s. 277–372.
- Salmo H. Salmo, *Deutsche Münzen in vorgeschichtlichen Funden Finnlands*. Helsinki 1948.
- Tbg NC C. J. Tornberg, *Numi Cufici Regii Numophylacii Holmiensis quos omnes in terra Sueciae repertos*. Upsaliae 1848.